

عملکردی بهتر بلندمدت توفیق

اقتباس از سخنرانی
حجت الاسلام و المسلمین محمد حسن نبوی

وظایف روحانیون در هجرت

اشاره:

بلند مدت

اولین گردهمایی مبلغان هجرت

همه مبلغان محترم و از جمله
مبلغان هجرت بلند مدت حوزه علمیه
قم وظیفه دارند در محل تبلیغ
فعالیت‌هایی را انجام دهند. آنچه در
ذیل مطرح می‌شود، می‌تواند به عنوان
وظیفه تبلیغی مبلغان محترم مورد نظر
قرار گیرد:

بلند مدت حوزه علمیه قم در خرداد ماه
سال جاری در محل دارالشفاء قم برگزار
گردید. آنچه پیش رو دارید بخشی از
سخنرانی معاون تبلیغ و آموزش‌های
کاربردی حوزه علمیه قم در این
گردهمایی است.

در این بخش از سخنرانی، وظایف
روحانیون - از جمله روحانیون هجرت
بلند مدت - در محل تبلیغ، و نکته‌هایی
حساس برای توفیق بیشتر در تبلیغ دینی
بیان گردیده است.

۱- اقامه نماز جماعت در مساجد؛

۲- آموزش قرائت نماز و قرآن به

اقشار مختلف؛

۳- حضور در مدارس و انجام

۱- رعایت زنی طلبگی به تناسب

معیشت مردم

برخی از مبلغان دینی در برخورد با مسائل مالی دچار افراط و تفریط می‌شوند. مثلاً بعضی از مبلغان بزرگوار به مردم می‌گویند ما نیازی نداریم و از دریافت وجوه مردمی پرهیز می‌کنند. این روحیه و برخورد در دراز مدت موجب می‌شود که راه اداره تبلیغ دینی توسط مردم بسته شود. اگر احیاناً مبلغ بزرگواری نیاز ندارد، می‌تواند وجوهات مردمی را که به عنوان حق تبلیغ به او می‌دهند، در مسجد یا موارد دیگری که صلاح می‌داند مصرف کند.

از سوی دیگر بعضی از مبلغان محترم در جذب کمک‌های مردمی جهت ساخت و ساز مسجد، دارالقرآن و ... زنی طلبگی را رعایت نمی‌کنند.

در عین حال که باید به دنبال کارهای عمرانی و دینی باشیم، باید مناعت طبع طلبگی را نیز رعایت کنیم. برای جذب بودجه‌های مردمی نباید به هر کسی مراجعه کرد و تواضع و کرنش

سخنرانی در این فضاها برای تبلیغ معارف دین؛

۴- برگزاری کلاس‌های اخلاق برای عموم مردم و مخصوصاً جوانان و نوجوانان؛

۵- اجرای برنامه تفسیری، حداقل یک برنامه در هر هفته؛

۶- بیان مسائل شرعی پس از نماز مغرب و عشاء؛

۷- ترغیب مردم نسبت به حفظ اصول و آرمان‌های انقلاب؛

۸- ارتباط با روستاهای مجاور و فعالیت تبلیغی در آنها در صورتی که روحانی مستقل نداشته باشند؛

۹- تشویق جوانان مستعد و متدین به فراگیری علوم اسلامی؛

۱۰- احیاء سنت‌های حسنه و از جمله امر به معروف و نهی از منکر.

عوامل توفیق بیشتر در تبلیغ

برای توفیق بیشتر در تبلیغات دینی باید نکاتی را مد نظر قرار داد. توجه به این نکته‌ها و عمل به آنها موجب استواری تبلیغات دینی و تأثیر و نفوذ بیشتر آن خواهد شد.

بی جانمود.

تبلیغات دینی باید به خودکفایی رسیده، بدون نیاز به هیچ جایی بتواند روی پای خود بایستد و نیازی به جمع آوری پول به شکل غیر صحیح نداشته باشد.

مثلاً برای خودکفایی حوزه‌های علمیه و مساجد، در گذشته مرسوم بود که کسانی که حوزه علمیه یا مسجدی می‌ساختند، در کنار آن مغازه‌هایی را وقف حوزه یا مسجد می‌کردند تا از محل در آمد آن‌ها، مخارج حوزه و مسجد تأمین شود. گرچه برخی از موقوفات به بلیه‌ای گرفتار آمده‌اند که قطعاً واقفین آن‌ها به آن راضی نیستند و برای این امور نیز باید چاره‌ای اندیشید.

۲- تبلیغ عملی

مبَلِّغان دینی باید در عمل زیبایی دین را به مردم نشان دهند و با منش و کردار خود، آداب دین را به مردم بیاموزند. امام علی علیه السلام می‌فرماید:

«مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ اِمَامًا، فَلْيَنْبَدْهُ
بِتَعْلِيمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ، وَلْيَكُنْ تَأْدِيبُهُ
بِسِرِّهِ قَبْلَ تَأْدِيبِهِ بِلِسَانِهِ، وَمُعَلِّمٌ نَفْسِهِ

وَمُؤَدِّبُهَا اَحَقُّ بِالْاِجْلَالِ مِنْ مُعَلِّمِ النَّاسِ
وَمُؤَدِّبِهِمْ! هر کس خود را در سمت پیشوایی مردم منصوب کند، می‌باید پیش از آموزش دیگران، از تعلیم خود آغاز کند، و می‌باید پیش از تأدیب با زبان، با منش و عمل خود ادب آموزد، و آن کس که خود را علم و ادب می‌آموزد، از آن که به مردم علم و ادب می‌آموزد به تکریم و بزرگداشت سزاوارتر است.»

۳- تعلیم و تربیت همسر و فرزندان و نظارت دقیق بر رفتار آنان

مردم همانگونه که با نگاه دقیق و ریزبین خود به عملکرد مبلِّغ می‌نگرند، نظاره‌گر رفتار و گفتار اطرافیان و مخصوصاً همسر و فرزندان او نیز هستند. در صورت مشاهده ضعف در عملکرد دینی مبلِّغ و یا اطرافیان نزدیک او، گفتار مبلِّغ بی‌تأثیر و یا کم‌تأثیر خواهد شد.

هم باید بر رفتار همسر و فرزندان نظارت دقیق داشت و هم باید قبل از تبلیغ در میان مردم، مسائل دینی را به آن‌ها آموخت.

۱- نهج البلاغه، حکمت ۷۳.

كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَا تَقْضُوا مِنْ حَوْلِكَ ۴؛
 «به برکت رحمت الهی در برابر آنان
 (مردم) نرم شدی؛ و اگر خشن و
 سنگدل بودی، از اطراف تو پراکنده
 می شدند.»

قرآن کریم از اخلاق پیامبر
 اکرم ﷺ تعریف می کند و می فرماید:
 «إِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ» ۵؛ «تو اخلاق
 عظیم و برجسته ای داری.» این مدح
 الهی از اخلاق پیامبر ﷺ در مسائل
 اجتماعی مربوط به رفتار مهرآمیز
 پیامبر با اطرافیان خود می شود که اگر
 این معاشرت پسندیده نبود، همه مردم
 از اطراف پیامبر اکرم ﷺ پراکنده
 می شدند.

۵- حل اختلافات مردمی و ترویج

روحیه وحدت و یکپارچگی

بایسته است که مبلغان محترم در
 هیچ نوع بحث و جریان سیاسی که
 منجر به اختلاف در بین مردم می شود
 وارد نشوند. بهتر است مبلغان دینی به

خداوند متعال قبل از فرمان تبلیغ
 علنی و عمومی به پیامبر اکرم ﷺ، او را
 به هشدار دادن نسبت به نزدیکان
 فراخوانده و می فرماید: «وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ
 الْأَقْرَبِينَ» ۱؛ «خویشان نزدیکت را
 هشدار ده!»

و نیز به آن حضرت می فرماید:
 «وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا» ۲؛
 «اهل خود را به نماز فرمان ده و خود بر
 آن شکیبا باش.»

در قرآن کریم درباره حضرت
 اسماعیل عليه السلام نیز حکایت شده است که
 خانواده خود را به نماز و زکات فرمان
 می داد. «وَإِذْ كَرَّمْنَا فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ
 صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ
 بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ تَرْضِيًّا» ۳؛ «و
 در این کتاب از اسماعیل یاد کن؛ زیرا
 که او در وعده، راستگو و فرستاده
 پیامبر بود، و خاندان خود را به نماز و
 زکات فرمان می داد، و همواره نزد
 پروردگارش پسندیده بود.»

۲- معاشرت مهرآمیز با مردم

یکی از عوامل موفقیت مبلغان،
 معاشرت مهرآمیز با مردم است.
 خداوند متعال در قرآن کریم
 می فرماید: «فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ

۱- شعراء/ ۲۱۴.

۲- طه/ ۱۳۲.

۳- مریم/ ۵۴ و ۵۵.

۴- آل عمران/ ۱۵۹.

۵- قلم/ ۴.

خشتی ساخته و گاهی تبلیغ آنان ضد تبلیغ خواهد شد.

۶- ارتباط صمیمی با جوانان، با

رعایت اعتدال

افراط و تفریط در ارتباط با جوانان خطرناک است. برخی چنان با جوانان و کودکان ارتباط برقرار می‌کنند که موجب ازدگی مردم نسبت به روحانی می‌شود. برای جذب کودکان و جوانان باید تلاش کرد، ولی نه به شکلی که خلاف شئون روحانیت باشد. حرکات بچه‌گانه، گرچه موجب جذب بچه‌هاست، ولی قشر عظیمی از مردم را از روحانی دور می‌کند. در عین داشتن روحیه‌ای شاد و جذاب و استفاده از شیوه‌های جذاب در برخورد با جوانان و نوجوانان، باید متانت خاص یک مبلغ دینی را نیز داشت.

از سوی دیگر بعضی از مبلغان، چنان به صورت صد در صد رسمی و با یک اسلوب شناخته شده کامل حوزوی حرکت می‌کنند که کسی جرئت نزدیک شدن به آن‌ها را ندارد. تا این حد منظم بودن نیز خسته کننده است. با مردم باید بسیار صمیمی و

جای توجیه مردم در ارتباط با خطوط سیاسی، آن‌ها را با ملاک‌های تشخیص حق از باطل آشنا سازند. اگر مردم را با ملاک‌های دین که در قرآن کریم و سیره و سخن اهل بیت علیهم‌السلام متبلور است آشنا کنیم، خودشان از گروه‌های منحرف فاصله گرفته و در مسیر سعادت دنیا و آخرت قرار خواهند گرفت.

اگر یک روحانی به جای ارائه ملاک‌ها و شاخص‌های اساسی و واقعی، وارد جریانات سیاسی شود، بخشی از مردم در مقابل او قرار خواهند گرفت و نتیجه مطلوبی از تبلیغ نخواهد گرفت.

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به محض ورود به مدینه تلاش کرد اختلافات دیرینه بین مردم را با انعقاد قرار داد برچیند و وحدت و یکپارچگی را در این شهر حاکم سازد و این عامل اساسی موفقیت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در مدینه بود.

وجود اختلاف و ورود روحانیون در آن، ضربه‌های سنگینی بر پیکره تبلیغ خواهد زد. به خصوص اگر این اختلاف بین دو یا چند روحانی باشد، آثار زیانباری بر جای خواهد گذاشت و تبلیغات همه طرف‌های درگیر را

نابسامانی‌هایی که گاهی در آن‌ها ظاهر می‌شود، موفقیت‌های چشم‌گیری به دنبال خواهد داشت.

۸- کمک به فعالیت‌های عمرانی

کمک به فعالیت‌های عمرانی محل تبلیغ، عملی خدا پسندانه و موجب جذب بیشتر مردم است. البته به دلیل وجود ظرافت و حساسیت در امور مربوط به وجوهات و کمک‌های مردمی و امکان اتهام در این موارد، بهتر است افرادی به عنوان هیئت امناء انتخاب شوند و بودجه ساخت و ساز در اختیار آنان قرار گیرد. لازم نیست که روحانی وجوهات و کمک‌های مردمی را خود دریافت کند و یا برای ساختمان سازی نزد خود نگه دارد، بلکه می‌توان این وجوهات را در حساب هیئت امناء نگه داری کرد و روحانی محل بر حسن اجرای فعالیت‌ها و مصرف بودجه توسط هیئت امناء، نظارت جدی داشته باشد.

۹- سرکشی به محیط‌های فرهنگی و

مدارس آموزش و پرورش

فردی خدمت امام صادق علیه السلام می‌آید، آن حضرت از تبلیغ او در بصره سؤال می‌کند. او می‌گوید: من در بصره

دوستانه و با رعایت حدود طلبگی برخورد کرد.

۷- درگیر نشدن با هسته‌های

فرهنگی

در سراسر کشور هسته‌های فرهنگی فراوانی وجود دارد. اگر در برخی از آن‌ها اشکالی مشاهده شود، تنها راه حل اشکال، درگیری نیست. درگیر شدن بدترین راه است؛ چرا که موجب ایجاد دو دستگی بین مردم می‌شود. بهترین راه این است که مبلغ با مسئولین این هسته‌ها ارتباط برقرار کرده و به شیوه‌ای پدرا نه و پیامبر گونه به اصلاح امور پردازد.

افرادی که در بسیج، کانون‌های فرهنگی، هیئت‌های مذهبی و هسته‌های فرهنگی دیگری از این دست فعالیت می‌کنند، گر چه ممکن است دچار آفات و مشکلاتی بشوند، ولی همه این‌ها آدم‌های مذهبی هستند. اگر ما نتوانیم امثال این گونه افراد را جذب کنیم، چگونه می‌توانیم کفار و فساق را اصلاح کرده و آنان را به سوی حق و حقیقت راه‌بری کنیم.

ایجاد ارتباط صمیمی با هسته‌های فرهنگی و به سامان کردن برخی از

موجب ارائه مطالب مورد نیاز هر گروه است.

در این خصوص استفاده از سلسله مقالات مجله مبلغان در ارتباط با چگونگی اجرای برنامه برای کودکان و نوجوانان بسیار راه گشا است.

۱۰- رسیدگی به فقرا و مستمندان

روحانی نباید چهره سرشناس کارهای خشن و نفرت آور باشد. گاهی مشاهده شده است که بعضی برای اجرای کارهایی که قدری نفرت عمومی ایجاد می کند، از وجاهت یک روحانی استفاده کرده اند. مثلاً برای تخریب منزل مسکونی که باید خراب شود و شهردار منطقه قدرت چنین برخوردی را ندارد، از روحانی محل می خواهد تا دستور تخریب آن را صادر کند. گرچه این کار باید انجام شود، اما باید از مجرای قانونی خود پی گیری شود.

انجام چنین کارهایی چهره مبلغ دینی را خشن نشان می دهد؛ برعکس، مشارکت در کارهای مهرآمیز مثل رسیدگی به فقرا و مستمندان، رأفت و رحمت دینی را در سیمای مبلغ دین متجلی خواهد کرد. می توان با هماهنگی با کمیته امداد امام علیه السلام و نیز کمک های مردمی، یار مستمندان محل تبلیغ بود.

خیلی موفق نبودم و مردم خیلی جذب نمی شوند. حضرت می فرماید: از کودکان و نوجوانان شروع کن.

سرمایه گذاری روی جوانان و نوجوانان فوق العاده مؤثر است و برای هر مقطع سنی از آنان، باید برنامه ای ویژه داشت.

انسان در ۲۰ سال اول زندگی دارای نوسانات فوق العاده عجیبی است. در سنین کودکی حالات کودکانه دارد. در سنین ۱۳-۱۴ سالگی یک دفعه صدایش عوض شده، مسائل شهوانی برایش مطرح می شود، قدش سریع رشد می کند و در نتیجه نیازهای او با نیازهای سه سال قبل کاملاً متفاوت می شود. همین طور از این سن تا سن ۱۸ سالگی نیازهای دیگر و از ۱۸ سالگی به بعد نیازهای متفاوتی خواهد داشت.

از این رو نمی توان نیازهای متفاوت این سال های پر نوسان را با سخنان عمومی پاسخ گفت، بلکه باید برای هر یک از این مقاطع، برنامه ویژه ای تدارک دید.

تدارک برنامه های ویژه برای هر یک از مقاطع و گروه های سنی و نیز جنسیت ها، ضمن کاهش ملالت و خستگی مخاطبان،